

(7 eksemplarer)

R e f e r a t

2. bilag.

af møde i det udenrigspolitiske nævn onsdag den 12. januar1949 kl. 16.00

Tilstede var:

Statsministeren,
 Udenrigsministeren,
 Forsvarsministeren,
 Folketingets formand, hr. Bomholt,
 Folketingsmand Alsing Andersen,
 " Gustav Pedersen,
 " Frode Jakobsen,
 Landstingsmand Alfred Kristensen,
 Landstingets formand, hr. Steincke,
 Landstingsmand Hans Hansen,
 Folketingsmand Edvard Sørensen,
 " Jørgen Gram,
 " Thorkil Kristensen,
 Landstingsmand Hauch,
 " Steensballe,
 " Jørgen Jørgensen,
 Folketingsmand Ole Bjørn Kraft,
 " Jørgen Jørgensen,
 " Starcke.

Fra udenrigsministeriet:

Direktøren,
 Udenrigsråd Brun,
 Kontorchef Melchior,
 Sekretær Paul Fischer,
 Sekretær W. McIlquham Schmidt.

Bomholt åbnede mødet og gav ordet til udenrigsministeren.

Udenrigsministeren udtalte, at regeringen ønskede at redegøre for de forhandlinger, som var ført mellem Danmark, Norge og Sverige på ministermødet i Karlstad den 5.-6. januar 1949.

Forinden denne redegørelse ville udenrigsministeren dog gerne forelægge nogle få andre spørgsmål og gav først meddelelse om, at der til effektivering af den ønskede reform af nævnets arbejdsvilkår i udenrigsministeriet var udset to embedsmænd (dr. Schram-Nielsen og sekretær W.M. Schmidt) til at

gå til side 3
nederste afsnit
om
forhandlingerne

forestå det for nævnet oprettede sekretariat.

Udenrigsministeren foreslog, at sekretariatet havde kontortid 2 à 3 gange om ugen, og efter en kort forhandling opnåedes der enighed om at fastsætte kontortiden til mandag og onsdag fra kl. 9-11.

Derefter rejste udenrigsministeren spørgsmålet om, hvorvidt nævnet kunne tiltræde, at den intereuropæiske betalingsoverenskomst, som blev undertegnet i Paris den 16. oktober 1948, ratificeredes uden forelæggelse for rigsdagen, idet han henviste til sin forelæggelse af denne sag for et par måneder siden og til, at overenskomstens tekst i dansk oversættelse med en redegørelse var sendt nævnets medlemmer den 15. december. Udenrigsministeren udtalte, at det rent juridisk sikkert ikke var nødvendigt, at overenskomsten forelagdes rigsdagen til godkendelse; der var hjemmel for overenskomsten i § 4 i konventionen om europæisk økonomisk samarbejde (af 16.4.48.), og den er ganske kortvarig og iøvrigt nærmest af teknisk karakter. I Sverige og Norge var overenskomsten blevet forelagt de respektive rigsdage, men regeringen mente, at det ville være heldigst at undlade dette her i landet for ikke at give et i nævnet ikke repræsenteret parti lejlighed til påny at rette angreb på det europæiske genopbygningsprogram og Marshall-hjælpen.

Edvard Sørensen og Ole Bjørn Kraft erklærede sig indforstået med, at overenskomsten efter omstændighederne ratificeredes uden forelæggelse for rigsdagen.

På Ole Bjørn Krafts spørgsmål om, hvorledes man skulle besvare eventuelle forespørgsler om grunden til, at overenskomsten ikke var blevet forelagt rigsdagen, henviste

Udenrigsministeren til de fire første af de argumenter, han havde nævnt.

Ole Bjørn Kraft spurgte derefter, hvorledes det gik med spørgsmålet om en konference mellem sydslesvigerne og regeringen i Kiel, og nævnte, at det var ønskeligt, at indbydelsen til konferencen fremkom fra engelsk side.

Udenrigsministeren svarede, at han netop for et par dage siden havde haft besøg af en højtstående embedsmand fra den britiske militærregering i Berlin, der havde fortalt ham, at den engelske guvernør i Kiel havde fået instruktion om at indbyde regeringen for Slesvig-Holsten og S.S.F. til konferencen, som guvernøren skulle lede. Det er iøvrigt tanken, at en med de lokale forhold kendt dansk em-

Notat
12/1 1949

bedsmand skal være tilstede for at bistå sydslesvigerne.

Udenrigsministeren oplyste derefter, at det nu var lykkedes den engelske regering at få forhandling i gang med de franske og de amerikanske myndigheder om flytning foreløbig af 300.000 flygtninge fra den britiske zone til den franske zone. Det var meningen, at en stor del af disse flygtninge skulle tages fra Sydslesvig.

Ole Bjørn Kraft takkede for disse meget kærkomne meddelelser og tilføjede, at han gik ud fra, at der forinden konferencen ville blive forhandlinger med sydslesvigerne om disses ønskemål.

Udenrigsministeren svarede, at U.M. var rede til at foranledige nyt møde med Sydslesvigerne, hvis de ønskede det. Der var indkaldt til møde i Sydslesvigsk Forenings hovedbestyrelse fredag den 14. januar 1949 til godkendelse af forslaget til forhandlingerne med regeringen i Kiel. Hvis sydslesvigernes forslag var nogenlunde i overensstemmelse med det udkast, de havde på mødet i København før jul, var der næppe grund til noget nyt møde, med mindre sydslesvigerne ønskede det. Heri var Kraft enig.

Steincke spurgte, om det var udenrigsministeriet, der bestemte, hvem der skal bistå sydslesvigerne under konferencen i Kiel.

Udenrigsministeren bekræftede dette og tilføjede, at det er englænderne, som har ønsket, at en dansk embedsmand, som er kendt med de lokale forhold, skal være tilstede ved konferencen.

Udenrigsministeren ville så fyldigt som muligt redegøre for de senest stedfundne nordiske forsvarsdrøftelser samt for, hvad der var os bekendt om Vestmagternes forhandlinger om en Atlanterhavsunion.

Mødet mellem de tre nordiske Statsministre i Uddevalla den 18. december 1948 i anledning af byens jubileum fandt sted ikke mindst på den danske Statsministers foranledning, idet denne havde været af den opfattelse, at der frembød sig en god lejlighed til uforstyrrede drøftelser. Man havde fra dansk side været interesseret i, at der på dette tidspunkt fandt et sådant møde sted, da man havde det indtryk, at de nordiske forsvarsdrøftelser var ved at gå i stå.

Efter festlighederne i Uddevalla havde de tre Statsministre haft lange drøftelser, under hvilke de var enige om at tilstræbe en skandinavisk defensiv forsvarsalliance, d.v.s.

en regional pagt inden for rammerne af De Forenede Nationers pagt.

Mellem jul og nytår havde den norske regering foreslået, at der snarest afholdtes et møde mellem de tre landes Stats-, Udenrigs- og Forsvarsministre. Dette møde fandt sted den 5. og 6. januar 1949 i Karlstad. Inden mødet var der blevet ført en lang række telefonsamtaler om stedet for drøftelserne. Fra svensk og norsk side så man af hensyn til arbejdsroen nødigt, at mødet fandt sted i en af hovedstæderne, og man lagde vægt på, at der ikke på forhånd blev givet nogen meddelelse om mødet.

Fra dansk side var man rede til at lade mødet foregå i Danmark, men fra norsk side foretrak man et sted, der lå nærmere Oslo, og resultatet af drøftelserne blev derefter, at mødet fandt sted i Karlstad.

Mødet begyndte med 3-4 timers forhandling den 5. januar om aftenen og fortsattes hele næste dag fra kl. 10 fm. til 10 aften.

Udenrigsministeren agtede ikke kronologisk at referere hele diskussionen, men ville nævne hovedpunkterne af de resultater, der var blevet opnået.

Forinden Udenrigsministeren gik over til at redegøre for Karlstad-forhandlingerne, oplæste han en fra ambassadøren i Washington modtaget telegrafisk beretning af 4. januar 1949 med oplysninger, som ambassadøren havde modtaget fra State Department angående forhandlingerne i Washington om en Atlantpagt (Chiffertelegram af 4.1.1949 Kauffmann 5).

Udenrigsministeren oplyste, at der, medens mødet i Karlstad fandt sted, var indløbet meddelelse om, at udkastet til Atlanterhavspagten var blevet forsinket, samt at Udenrigsministeren idag fra Washington havde fået telegrafisk indberetning om, at der var indtrådt en yderligere forsinkelse, således at udkastet først kunne forventes at foreligge om en uge.

Udenrigsministeren havde oplæst den før nævnte telegrafiske beretning fra Washington på mødet og givet den svenske og den norske Udenrigsminister en genpart af beretningen.

På mødet i Karlstad var man blevet enig om en slags timetabel om forløbet af de videre drøftelser. Tanken var, at efter mødet i Karlstad skulle de udenrigspolitiske nævn eller tilsvarende organer indkaldes til møder i dagene 10.-12. januar. Udenrigsministerierne skulle underrette hin-

anden om resultatet af disse rådslagninger. Derefter skulle den danske og den norske regering gennem deres ambassader i Washington give den amerikanske regering meddelelse om de stedfundne og de planlagte skandinaviske forsvarsdrøftelser samt om, at det ikke ville være ønskeligt, at der til de to regeringer blev rettet nogen henvendelse om Atlanterhavsunionen, forinden disse drøftelser var tilendebragt.

Derefter skulle der den 22. januar med eventuel fortsættelse den 23. s.m. finde et møde sted i København mellem de tre landes Stats- og Udenrigsministre og et lille antal politiske repræsentanter.

Der skulle derefter finde nye møder sted i de tre landes udenrigspolitiske nævn senest den 26. januar, således at man var rede til det endelige møde i Oslo i dagene den 28., 29. og 30. januar. Den første dag i Oslo skulle have karakteren af et almindeligt nordisk udenrigsministermøde, d.v.s. at også andre emner kunne komme til drøftelse. Den anden dag skulle være forbeholdt de tre landes ministre, og den tredje dag skulle tillige de tre landes ambassadører hos stormagterne være til stede.

I Karlstad havde man været enig om, at ambassadørerne i London, Washington og Moskva skulle hjemkaldes til mødet i Oslo. Når man også ønskede ambassadørerne i Moskva indkaldt, skyltes det, dels ønsket om, at det ikke skulle se ud, som om man kun havde tanke for de vestlige magter, men også fordi disse ambassadører burde være lige så orienterede som de andre.

Efter hjemkomsten fra Karlstad var Udenrigsministeren blevet opmærksom på, at det ville være heldigt også at hjemkalde ambassadørerne i Paris til det nævnte møde, fordi Frankrig i modsat fald som stormagt og medlem af Sikkerhedsrådet ville kunne føle sig krænket. Udenrigsministeren havde derfor foreslået sine nordiske kolleger, at også ambassadørerne i Paris blev hjemkaldt.

Den islandske regering havde forespurgt den norske regering, om mødet i Oslo var et ordinært nordisk udenrigsministermøde, og om der i så fald ville være noget til hinder for islandsk deltagelse.

Udenrigsministeren havde svaret, at den danske regering for sit vedkommende gerne ser, at Island deltog.

Hvad angik den politiske repræsentation ved mødet i København, nævnede Udenrigsministeren, at man fra svensk og norsk side jo under tidligere udenrigsministermøder ikke

havde kunnet give det danske forslag om at holde fælles-nordiske rigsdagsmøder tilslutning, men havde henvist til drøftelser i den nordiske gruppe af den Interparlamentariske Union. Det var derfor af interesse at notere sig, at det nu var den svenske Statsminister, der - med støtte af den norske Statsminister - havde stillet forslag om politisk repræsentation ved mødet i København.

Fra svensk side havde man foreslået 6 politikere. Det svenske socialdemokrati ønskede ikke nogen særlig politisk repræsentant på mødet, idet det var repræsenteret ved Statsministeren. De 6 deltagere skulle derfor fordele sig med to på hvert af de tre andre svenske partier.

Fra norsk side agtede man også at udvalge 6 politiske repræsentanter, der skulle tages blandt medlemmer af den norske specialkomité.

Udenrigsministeren ville vedrørende den danske politiske repræsentation ikke stille noget forslag, men fremsætte den tanke, at socialdemokraterne og venstre hver deltog med to repræsentanter, og at de øvrige partier, der er repræsenteret i det udenrigspolitiske nævn, deltog hvert med én repræsentant. Dette var ganske vist ensbetydende med, at den danske politiske repræsentation kom til at bestå af 7 medlemmer, men Udenrigsministeren mente ikke, at dette ville møde nogen hindring i Norge eller Sverige.

Udenrigsministeren oplæste derefter det af den norske Forsvarsminister forfattede resumé af resultatet af forhandlingerne på mødet i Karlstad. Resuméet var ikke udtømmende, idet der også var opnået enighed med hensyn til andre punkter.

Således var man blevet enig om, at forslaget om et gensidigt forpligtende skandinavisk forsvarsforbund forudsatte en væsentlig forbedring af forsvaret i Danmark og i Norge og en supplerung af det svenske forsvær.

Man havde endvidere i Karlstad drøftet indholdet af en skandinavisk forsvarsoverenskomst. Grundlaget for drøftelserne havde været et af Udenrigsministeren fremlagt udkast, som man navnlig fra norsk side i det hele havde været tilfreds med som grundlag.

I udkastets indledning henvistes der til de idealer, der havde fundet udtryk i De Forenede Nationers pagt, til ønsket om at betrygge sikkerheden i Norden og sikre Nordens frihed, selvstændighed og fred.

Udkastets hovedbestemmelse gik ud på, at et væbnet angreb på en af de kontraherende stater blev betragtet som et væbnet angreb på de andre kontraherende stater, og at disse

var forpligtede til ufortøvet at yde al den hjælp - militær og anden -, som det stod i deres magt at yde.

Der var tale om en forpligtelse, som havde hjemmel i De Forenede Nationers pagt art. 51 om selvforsvar.

Denne alliancebestemmelse var af lignende karakter som den, der indeholdes i Bryssel-traktaten, og som var videregående end Rio-traktatens allianceforpligtelser, idet denne sidste ikke indeholdt nogen konkret forpligtelse for de ikke angrebne stater til at gå i krig, men kun til at rådslå.

Rio-traktatens bestemmelser lignede de bestemmelser, som ville komme til at stå i Atlanterhavspagten.

Det af Udenrigsministeren forelagte udkast indeholdt endvidere bestemmelse om, at de kontraherende stater forpligter sig til at forsvare sig selv med alle til rådighed stående midler.

Aftaleudkastet forudsætter, at der træffes nærmere aftaler om forskellige spørgsmål, også ikke-militære, herunder om forsyninger.

Efter svensk forslag var udkastet begrænset til de tre staters hjemmeterritorier, d.v.s. at Grønland, Færøerne, Svalbard og Jan Mayen blev undtaget fra allianceforpligtelsen.

Udkastet indeholdt endvidere en bestemmelse om, at de kontraherende stater var forpligtet til at rådføre sig med hverandre i tilfælde af, at der herskede krigstilstand, uden at nogen af de tre stater var krigsførende.

De i henhold til en sådan traktat truffne sikkerhedsforanstaltninger skulle omgående indberettes til Sikkerhedsrådet, og de skulle ophøre, når Sikkerhedsrådet havde truffet de fornødne skridt til sikring af freden og af landenes selvstændighed og frihed.

Udkastet indeholdt endvidere en bestemmelse om, at traktaten ikke skulle kunne fortolkes på en måde, der er uforenelig med De Forenede Nationers pagt, at den skulle registreres hos De Forenede Nationers generalsekretær, samt at den skulle gælde for et nærmere angivet tidsrum, f.eks. 10 år.

På mødet i Karlstad havde der tillige foreligget en svensk skitse til en alliancetraktat, som de norske ministre imidlertid på flere punkter havde taget afstand fra. Derimod havde man fra norsk side syntes godt om det danske forslag.

Fra norsk side kunne man måske ønske sig en bestem-

måske indføjet om adgang til opsigelse, hvis forudsætningerne ændrede sig.

Udenrigsministeren nævnede, at der måske også burde indføres en regel om, at de tre landes udenrigspolitik skulle samordnes.

Den svenske Udenrigsminister havde under mødet i Karlstad udtalt, at han ikke syntes, at det danske forslag tilstrækkeligt klart gav udtryk for, at formålet var at holde landene uden for krig.

Hertil havde Udenrigsminister Gustav Rasmussen svaret, at dette var udtrykt på to steder i udkastet, men at han var villig til at foretage en omredigering, således at dette punkt blev fremhævet endnu mere.

Man drøftede i Karlstad et svensk forslag, gående ud på, at traktaten til sin tid skulle sendes til Sikkerhedsrådet til godkendelse i sin egenskab af regional aftale inden for De Forenede Nationers pagt. Dette punkt havde også været drøftet i Uddevalla.

Udenrigsministeren var ikke sikker på, at noget sådant praktisk kunne lade sig gennemføre, og heri havde han fået medhold i en redegørelse, som var foretaget af de folkeretskyndige deltagere i forsvarsdrøftelserne.

Udenrigsministeren var af den opfattelse, at i hvert fald et af Sikkerhedsrådets faste medlemmer ville nægte godkendelse.

De norske deltagere havde været enige med Udenrigsminister Gustav Rasmussen.

Man havde endvidere drøftet, om der bestod mulighed for på forhånd at søge Vestmagternes garanti med angreb. Udenrigsministeren havde i foråret troet, at der bestod en vis mulighed herfor, men siden da synes mulighederne herfor at være blevet mindre.

De norske ministre havde foreslået, at man skulle søge opnået en garanti fra U.S.A. for, at angreb på de nordiske lande ville blive mødt med militær reaktion fra U.S.A.s side. Dette havde de svenske ministre været meget imod.

Udenrigsminister Gustav Rasmussen havde derefter forespurgt de svenske deltagere, om de ville afvise en garanti, som U.S.A. af sig selv udstedte. Hertil havde de svenske ministre svaret, at dette kunne man ikke have noget imod.

De norske ministre havde senere under mødet frafaldet deres forslag om at søge opnået U.S.A.s garanti.

På dette punkt syntes uenigheden mellem det svenske og det norske standpunkt derfor ikke at være så stor.

Udenrigsministeren rekapitulerede derefter hovedpunkterne i den svenske og den norske opfattelse.

Det svenske standpunkt gik ud på, at man var rede til at gå ind i en gensidig forpligtende aftale med Danmark og Norge om fælles forsvar, således at et angreb på et af landenes bjæmmeterritorier umiddelbart ville medføre, at de to andre kom i krig med angriberen og ydede det angrebne land militær hjælp.

En sådan aftale ville kunne komme i stand med øjeblikkelig virkning.

Det var et ubetinget krav fra svensk side, at hverken Danmark eller Norge tiltræder Atlanterhavsunionen, som ej heller Sverige ønskede at være medlem af.

Det svenske standpunkt støttedes på, at man mener, at der vil være for stor risiko forbundet med en tiltræden af Atlanterhavsunionen, ligesom man ikke tror på, at en sådan tiltræden ville yde Sverige nogen større garanti. Sverige mente, at U.S.A. i tilfælde af, at man havde en skandinavisk alliance alligevel ville gribe ind, hvis Rusland angreb et af landene.

Det svenske standpunkt er i overensstemmelse med Sveriges traditionelle neutralitetspolitik. På den anden side havde også Sverige en positiv interesse i at få våbenleverancer fra Vestmagterne.

Det norske synspunkt gik ud på følgende: Den norske regering var rede til at anbefale den ordning, der var drøftet i Karlstad, således at Norge ikke går ind i en Atlanterhavsunion.

En væsentlig forudsætning herfor var, at man kunne få våbenleverancer fra Vestmagterne.

Dette var også en forudsætning fra dansk side.

Norge, som jo geografisk er en atlantehavsmagt, er af den opfattelse, at landet kan få hjælp fra Vestmagterne i krigstilfælde.

Det, man fra norsk side var mest bange for, var en russisk besættelse af det nordligste Norge ned til Narvik.

Udenrigsministeren syntes ikke, at en sådan besættelse var så truende, idet det formentlig vil være meget svært for Russerne at gennemføre en sådan aktion. Fra svensk side henviste man også til, at man med støtte i nordsvenske lufthavne vil være i stand til at gennemføre virkningsfulde bombeangreb mod sådanne russiske styrker.

Fra norsk side havde man forevrigt været inde på, at

man gerne så, at Danmark spærrede Bølterne, ligesom de to andre lande skulle spærre deres søterritorier med miner.

Udenrigsministeren mente, at det ville være bedst ikke foreløbig at rejse dette spørgsmål, idet dette muligvis kunne medføre komplikationer.

Udenrigsministeren redegjorde herefter for nogle punkter i den påtænkte Atlantehavspagt.

Som nævnt var Atlantehavspagters alliancebestemmelser af lignende indhold som alliancebestemmelserne i Rio-traktaten. Dette ville sige, at et væbnet angreb på hver af de kontraherende stater skulle betragtes som et væbnet angreb imod alle kontraherende stater, og at der derefter skulle finde rådslagninger sted om, hvilke skridt angrebet skulle afføde.

Dette betød med andre ord, at man ikke på forhånd havde nogen garanti for, at U.S.A. i tilfælde af, at f.eks. Danmark blev angrebet, ville gå i krig, selvom vi var medlem af Atlantehavspagten.

Udenrigsministeren havde fra flere sider hørt det argument, at Atlantehavspagten ville virke desmere tilbageholdende på Rusland jo flere stater der var med. Udenrigsministeren betvivlede rigtigheden heraf, idet det afgørende formentlig ikke var, hvor mange deltagerstater Atlantehavspagten havde, men derimod Ruslands opfattelse af deltagerstaternes militære styrke, og denne bestemtes ikke af de små stater, men af de store. Man kunne i og for sig godt tænke sig, at det forhold, at der var mange deltagerstater, ville virke i modsat retning, således at Sovjetunionen ville beslutte sig til angrebskrig, inden deltagerstaterne var blevet forsynet med våben.

Et andet forhold, man måtte være opmærksom på, var, at Danmarks nuværende traditionelle gode forhold til Rusland ville komme i fare, også i fredstid, hvis vi sluttede os til Atlantehavspagten.

Sverige er den magt, der i tilfælde af krig vil være i stand til at yde Danmark den hurtigste hjælp.

Den hjælp, vi i tilfælde af, at vi var medlem af Atlantehavsunionen, kunne vente fra U.S.A., ville først kunne ydes senere, og så var det måske for sent.

Hvis vi tiltrådte Atlantehavsunionen, ville vi give afkald på at få hjælp fra Sverige.

Man måtte også være opmærksom på, at Rusland var langt den stærkeste militærmagt i Europa. Frankrig og England var svage, og dette gjaldt foreløbig også U.S.A.

Man kunne ikke se bort fra, at Atlantehavsunionen

måske i fremtiden ville komme til at omfatte Vesttyskland. Dette lå i hvert fald ikke den engelske regering fjernt. Tysklands medlemskab ville i Danmark dels vække visse fornemmelser og dels måske kunne bevirke, at Rusland af frygt for et kommende stærkt Tyskland ville påbegynde en afværgekrig.

Hvis Danmark og Norge blev medlemmer af Atlanterhavsunionen, ville dette sikkert få indflydelse på Ruslands politik i Finland.

Med de her nævnte betragtninger ville Udenrigsministeren ikke tilkendegive, at der aldrig kunne blive spørgsmål for Danmark om at gå ind i en Atlanterhavsunion, men det te spørgsmål opstod først i den situation, at der ikke kunne opnås enighed om oprettelsen af en nordisk forsvarsalliance.

Udenrigsministeren og regeringen anså det for en ulykke, hvis sådan enighed ikke blev opnået, og Skandinavien derfor blev splittet på langs. Denne situation foreligger heldigvis ikke og kommer forhåbentlig ikke til at foreligge, så det er ikke nødvendigt at tage stilling til den nu. Men hvis vi ikke kan få større garanti og mere bestemte tilsagn fra Vestmagterne end det ser ud til efter vort kendskab til det foreliggende udkast til en atlantisk pagt, ville jeg være meget betænkelig ved at tilråde, at Danmark slutter sig til Vestmagternes alliance."

På en forespørgsel fra Ole Bjørn Kraft blev det sidste gentaget af Statsministeren.

Udenrigsministeren lagde vægt på, at Vestmagterne, herunder navnlig U.S.A., blev orienteret om vor holdning.

Det var endvidere en forudsætning såvel for Danmark som for Norge for at gå ind i en nordisk forsvarsalliance, at der blev sikret de nordiske lande våbenleverancer fra Vestmagterne.

Udenrigsministeren oplyste, at det svenske udenrigsnævn havde holdt et orienterende møde, og at en ny drøftelse i nævnet ville finde sted den 17. januar. På det allerede stedfundne møde havde man været enig om at godkende arbejdsplanen fra Karlstad.

Også i den norske specialkomité havde der fundet et møde sted, og der havde også dér været enighed om at nå til et resultat på basis af de stedfundne drøftelser.

Det var naturligvis ikke meningen, at nævnet skulle tage stilling i mødet idag, men Udenrigsministeren hen-

stillede, at der i nær fremtid - efter at sagen havde været drøftet i partigrupperne - holdtes et nyt møde i nævnet.

Udenrigsministeren henstillede endvidere, at der udvistes den største diskretion med hensyn til de modtagne oplysninger.

Formanden udtalte, at den situation, der nu var til drøftelse, var den alvorligste situation for landet siden besættelsen.

Statsministeren henstillede, at sagen blev indgående drøftet af partierne.

Edvard Sørensen foreslog, at der indkaldtes til møde tirsdag den 18. januar, således at mødet kunne finde sted hele dagen. Edvard Sørensen erklærede sig enig i Udenrigsministerens forslag med hensyn til den politiske repræsentation på mødet i København den 22. og 23. januar.

Ole Bjørn Kraft var ligeledes enig i, at sagen skulle forelægges partigrupperne. Han henstillede, at næste nævnmøde fandt sted i begyndelsen af næste uge.

Han mente, at det kunne se mærkeligt ud, om Danmark havde 7 politiske repræsentanter med til Københavnsmødet, hvorfor han henstillede, at socialdemokraterne nøjedes med een repræsentant.

Jørgen Jørgensen nævnede, at venstre og socialdemokratiet i forvejen er repræsenteret i forsvarskomiteén. Da medlemmerne af forsvarskomiteén skulle deltage i mødet i København, henstillede han, at venstre og socialdemokratiet gav afkald på hver én politisk repræsentant.

Statsministeren oplyste heroverfor, at det ikke var givet, at de politiske repræsentanter i forsvarskomiteén kom til at deltage i mødet i København.

Gustav Pedersen ytrede af principielle grunde nogen betænkelighed ved, at socialdemokratiet gav afkald på en særlig repræsentation ved mødet i København.

Statsministeren henstillede, at drøftelserne af dette repræsentationsspørgsmål blev udskudt.

Thorkil Kristensen henstillede, dels at det udenrigspolitiske nævn fik underretning om resultatet af de stedfundne skandinaviske forsvarsdrøftelser, dels at der til næste nævns-møde blev indkaldt militære sagkyndige, f. eks. Viceadmiral Vedel samt en repræsentant for hæren og en repræsentant for luftvåbnet til bistand under nævnets drøftelse.

Forsvarministeren mente ikke, at det ville være muligt allerede til næste nævnsmøde at give nogen redegørelse for de skandinaviske forsvarsdrøftelser, men han var enig med Thorkil Kristensen i, at det kunne være praktisk at indkalde militære sagkyndige; formentlig ville det være tilstrækkeligt, at Viceadmiral Vedel kom tilstede.

Ole Bjørn Kraft fandt, at Thorkil Kristensens idé var god, men henstillede, at det møde, hvori de militære sagkyndige kom tilstede, fandt sted inden det endelige nævnsmøde.

Der var derefter nogen drøftelse af det nærmere tidspunkt for de næste møder.

Statsministeren foreslog, at de fire hoveddelegerede i den danske forsvarskomiteé og eventuelt militære eksperter kom tilstede i det første nævnsmøde.

Statsministeren lagde vægt på, at man ikke i partierne låsede sig fast i bestemte standpunkter, idet der i de møder, der skulle holdes i næste uge, ikke burde træffes nogen endelig bestemmelse.

Den endelige bestemmelse skulle først træffes efter mødet i København den 22. og 23. januar.

Ole Bjørn Kraft spurgte, om U.S.A. i den nærmeste fremtid venter noget svar fra Danmark.

Udenrigsministeren svarede, at Danmark og Norge havde været enige om gennem ambassaderne i Washington at underrette det amerikanske udenrigsministerium om de norske landes forsvarsforhandlinger og at henstille, at der ikke rettedes henvendelse til disse lande om Atlanterhavsunionen, inden de skandinaviske forsvarsdrøftelser var tilendebragt.

Ole Bjørn Kraft spurgte, om dette ikke kan betyde, at sagen bliver således forsinket, at Danmark ikke bliver blandt de oprindelige signatarmagter.

Udenrigsministeren udtalte, at det ikke var ham muligt at afgive noget bestemt svar herpå, men at der ingen juridisk forskel var på, om man var oprindelig signatarmagt, eller om man senere havde tiltrådt en traktat. Danmark var selv som signatarmagt næppe i stand til at øve nogen indflydelse på udformningen af traktaten. Det kunne ganske vist få betydning at være med i drøftelserne, men vore synspunkter kunne også fremsættes for en senere eventuel tiltræden .

Ole Bjørn Kraft lagde vægt på, at instruktionen til ambassaderne i Washington blev udformet således, at det klart blev tilkendegivet den amerikanske regering, at man ikke fra dansk side afskærer sig fra at tilslutte sig en Atlanterhavsunion.

Udenrigsministeren udtalte, at det udkast, der forelå til instruktion til Washington, var resultatet af indgående drøftelser mellem ham og Udenrigsminister Halvard Lange. Der havde først foreligget et af Udenrigsministeren og Udenrigsminister Lange i fællesskab udarbejdet udkast. Dette var senere blevet ændret såvel af Udenrigsministeren som af Udenrigsminister Lange, og det var i sin nuværende skikkelse tiltrådt af den svenske Udenrigsminister.

Hvis instruktionen nu ønskedes ændret, kunne dette kun ske efter forhandling med de to andre regeringer.

Statsministeren fremhævede, at han anså det for meget afgørende, at henvendelsen til Washington skete i nøje forståelse med Norge, og at det var vigtigt, at Danmark i denne sag stod sammen med Norge. Det foreliggende udkast var tiltrådt af den norske specialkomité.

Der var herefter enighed om, at instruktionen skulle sendes i den nuværende affattelse.

Man enedes om, at næste møde skulle holdes mandag den 17. januar kl. 14.

Der var enighed om, at Udenrigsministeriet om aftenet skulle udsende en Ritzau-meddelelse; denne lyder således:

" Det udenrigspolitiske nævn har onsdag eftermiddag holdt et møde, hvori statsministeren og forsvarsministeren deltog.

Udenrigsministeren gav en udførlig redeførelse for forløbet af forhandlingerne på det skandinaviske ministerrøde i Karlstad den 5. og 6. januar.

Det er hensigten at holde et nyt møde i nævnet mandag den 17. januar, ved hvilket de fire danske hoveddelegerede i den skandinaviske forsvarskomité og militære sagkyndige vil blive anmodet om at komme til stede for at give oplysninger og besvare spørgsmål.

Lørdag den 22. januar holdes i København en skandinavisk konference, hvori Danmarks, Norges og Sveriges statsministre og udenrigsministre deltager tilligemed repræsentanter for de tre landes rigsdage."

Mødet sluttede kl. ca. 18.